

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji „Latin in Medicine”

(*Lingua Latina Medicinalis*)

Już od kilku lat w Katedrze Mediewistyki i Neolatynistyki ówczesnego Instytutu Filologii Klasycznej i Kulturoznawstwa istniały plany zorganizowania międzynarodowej konferencji poświęconej łacinie w kontekście medycyny. Temat ów tylko pozornie wydaje się ściśle językoznawczy czy nawet „techniczny”, jeśli oczywiście ktoś zakładałby, że prymarną asocjacją i przedmiotem analizy byłyby np. znane z wypisów szpitalnych diagnozy medyczne zapisane w języku łacińskim. Tymczasem projekt konferencji, roboczo nazwany (*Lingua Latina Medicinalis*), a w wersji angielskiej *Latin in Medicine* (w skrócie LIM) zakładał zarówno badania literaturoznawcze jeszcze do tej pory nie prezentowanych w takim ujęciu starożytnych i nowożytnych łacińskich medycznych traktatów, prac naukowych czy też tzw. „listów medycznych”, będących pierwowzorami recept, a częstokroć zawierających odniesienia do literatury i kultury, jak też łacińskich tekstów medycznych poprzez swą formę stylistyczną pretendujących do uznania ich za wartościową spuściznę również literacką.

O ile jednak starożytne traktaty medyczne posiadają już przynajmniej podstawową historię badań i analiz, to teksty nowołacińskie, zwłaszcza te z terenu Europy środkowowschodniej, nie zostały jeszcze w ogóle przebadane. Są to właśnie formy listów, ale także naukowe deskrypcje i dysertacje doktorskie, nierzadko połączone z łacińskimi utworami poetyckimi różnych miar wierszowych, pisanymi przez lekarzy i dla lekarzy. Warto dodać, że jednym ze szczególnie interesujących jest nieznany w Polsce i świecie, napisany we Wrocławiu heksametrem, łaciński poemat na temat historii medycyny, zarówno starożytnej, jak i nowożytnej, z poetyckim opisem działania niektórych ludzkich narządów.

Organizatorom konferencji wydały się zatem szczególnie istotne powiązania z historią literatury łacińskiej, stylistyką nowołacińską i pośrednio także z historią medycyny. Nie bez znaczenia były też wszystkie odniesienia dydaktyczne, jak najbardziej współczesne, kwestie sposobów nauczania łaciny na uczelniach medycznych dzisiaj w korelacji z anglojęzycznym słownictwem medycznym (także jednak opartym na łacinie i grece). Od początku zatem założenia metodyczne i dyscyplinowe konferencji były wielotorowe, a przynajmniej trojaki: z wyraźnym akcentem na literaturoznawstwo, historię medycyny oraz dydaktykę nauczania łaciny w medycynie (plus aspekty językoznawcze). Dzięki wspólnym wysiłkom, współpracy z niedawno powstałym Collegium Medicum Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz z międzynarodowym Stowarzyszeniem Neolatynistów Słowiańskich

(*Societas Studiis Slavo-Latinis provehendis*) z siedzibą w Bratysławie oraz dzięki uzyskaniu grantu ze środków banku Santander udało się zorganizować Międzynarodową Konferencję "Latin in Medicine" w dniach od 14 do 16 października 2019 roku na Kampusie przy ul. Dewajtis 5 (sale 116 i 223).

Głównym organizatorem konferencji była pani Beata Gaj, prof. UKSW, która wygłosiła obszerny (podwójny) wykład inauguracyjny w języku łacińskim i angielskim nt. deskrypcji zdrowia kobiet w literaturze łacińskiej, zaś do komitetu organizacyjnego zaprosiła także swoich doktorantów m.in. z Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Opolskiego. Natomiast wśród honorowych gości znaleźli się m.in. prezes, tzw. „prezydent”, wyżej wzmiankowanego międzynarodowego Stowarzyszenia, prof. Svorad Zavarsky oraz *professor emeritus* Uniwersytetu Warszawskiego – Jakub Zdzisław Lichański. Pierwszy z gości wygłosił w języku łacińskim (!) prawie godzinną mowę pochwalną ku czci Uniwersytetu i Jego Patrona Kardynała Stefana Wyszyńskiego, zacytował zaś profesor emeryt otworzył drugi dzień konferencji mową inauguracyjną w języku angielskim, poświęconą retoryce łacińskich tekstów medycznych.

Obrady trzydniowej konferencji, na którą zgłosili się przedstawiciele ośmiu krajów (Austria, Czechy, Polska, Rosja, Rumunia, Słowacja, Ukraina, Włochy), toczyły się w języku angielskim, niekiedy przeplatano je fragmentami wystąpień łacińskich lub w językach słowiańskich (np. na prośbę Prelegentki, prof. Olgi Trofymuk, w języku ukraińskim jako obecnie zdominowanym przez język rosyjski, w celu przywrócenia mu odpowiedniej rangi). Wśród tematów literaturoznawczo-historycznych szczególne zainteresowanie wzbudziły referaty pani dr Evy Firmmovej, reprezentantki Slovak Academy of Sciences w Bratysławie ("Report on the Emperor Maximilian II Habsbourg's decease") – prezentacja w formie listu ostatnich dni życia Maksymiliana II – oraz pani profesor Elisabeth Klecker z Instytutu Filologii Klasycznej Uniwersytetu w Wiedniu ("Rudolf Kner's medical thesis *De vitae phasibus amphemerisnis* Vidobonae 1835. An exercise in Latin style") na temat łacińskiej stylistyki tekstów medycznych. Żywe zainteresowanie oraz dyskusję wzbudził także referat dr Josefa Kordosa z Trnava University nt. roli czosnku w medycynie różnych narodów, zwłaszcza Królestwa Węgier i propagowania go w nowołacińskich traktatach medycznych. Podobnie ustalenia pani prof. Tatiany Krynickiej z Uniwersytetu Gdańskiego nt. opinii Marcjalisa o leczeniu dietą warzywno-owocową ("Quintus Gargilius Martialis, Medicines made from fruits and vegetables: story about nourishing and healing garden") i doktorantki Karoliny Szuli z Uniwersytetu Wrocławskiego nt. rozwoju łacińskiej terminologii medycznej

chorób skórnych w XVI w., którą zachowano do dziś ("The terminology of medical supplies and skin diseases in Latin translation of Pollux's Onomasticon's fourth book") przyczyniły się do interesującej dyskusji.

Natomiast w grupie referatów metodologiczno-dydaktyczno-językoznawczych najwięcej dyskusji (w tym głosów obecnych na sali obrad studentów pierwszego roku medycyny UKSW) wzbudziły referaty prof. Alesa Berana z Uniwersytetu Karola w Pradze ("A pragmatic and empirical approach to medical terminology instructions: From Latin Grammar to Professional Language Learning") oraz mgr Beaty Olędzkiej, doktorantki i wykładowczynie języka łacińskiego dla studentów medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego ("Latin names of diseases from 18th to the 20th century. Development, word formation and morphological derivation").

Nie wszyscy uczestnicy konferencji mogli przybyć osobiście, ale nadesłali swoje referaty, które odczytano, a jeden z wykładów i dyskusja z nim związana odbyły się w formie telekonferencji online (pani doktor Anna Smirnova z Rosyjskiej Akademii Nauk z referatem nt. nowołacińskich traktatów medycznych w nowożytnej Rosji nie mogła przybyć z powodu niesprawnych procedur wizowych, lecz dzięki współczesnej technice wzięła udział w obradach w czasie rzeczywistym). W konferencji czynnie uczestniczyli przedstawiciele osiemnastu europejskich ośrodków naukowych, akademii nauk i uniwersytetów, w tym przedstawiciele uczelni medycznych z Pragi, Warszawy, Gdańska, Łodzi i Wiednia. Konferencję uświetnił półgodzinny koncert fortepianowo-gitarowy w wykonaniu m.in. jednej z doktorantek, pani sekretarz Komitetu Organizacyjnego, mgr Aleksandry Popiołek-Walicki, absolwentki filologii klasycznej UKSW i zespołu, który tworzy.

Przy okazji konferencji odbyło się także doroczne zebranie *Societatis Studiis Slavo-Latinis provehendis*, podczas którego wybrano wiceprezesa Stowarzyszenia w osobie pani profesor Beaty Gaj. Jeszcze przed rozpoczęciem konferencji Komitet Organizacyjny otrzymał kilka propozycji publikacji materiałów pokonferencyjnych m.in. od Cambridge Scholars Publishing. Interesowano się także ewentualną kontynuacją wydarzenia. Bez wątpienia "Latin in Medicin International Conference" okazało się wydarzeniem ciekawym i korzystnym dla Wydziału Nauk Humanistycznych oraz całego Uniwersytetu z uwagi na poruszaną problematykę naukową i kontakty międzynarodowe.